

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PLz. ÚS 3/09-4

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí pléna zloženého z predsedníčky Ivetty Macejkovej a zo sudcov Jána Auxta, Petra Brňáka, Ľubomíra Dobríka, Ľudmily Gajdošíkovej, Juraja Horvátha, Sergeja Kohuta, Milana Ľalíka, Jána Lubyho, Lajosa Mészárosa, Marianny Mochnáčovej, Ladislava Orosza a Rudolfa Tkáčika 9. septembra 2009 podľa § 6 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov vo veci zjednotenia odchylných právnych názorov I. a IV. senátu Ústavného súdu Slovenskej republiky k otázke zvýšenia odmeny správcu konkurznej podstaty o daň z pridanej hodnoty vyslovených v uznesení I. senátu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. I. ÚS 139/08-9 z 29. apríla 2008 a v stanovisku IV. senátu Ústavného súdu Slovenskej republiky, ku ktorému došiel v súvislosti s prerokovaním veci sp. zn. IV. ÚS 265/08, takto

r o z h o d o l :

Stanovisko IV. senátu Ústavného súdu Slovenskej republiky, ktoré znie:

„Ak správca konkurznej podstaty bol v čase rozhodovania súdu podľa zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení platnom a účinnom v čase tohto rozhodovania zdaniteľnou osobou, potom otázku, či sa k odmene správcu pripočítava daň z pridanej hodnoty (napriek tomu, že vyhláška jednoznačne ustanovuje, že sa odmena o daň z pridanej hodnoty nezvyšuje alebo túto otázku vôbec neupravuje), treba riešiť spôsobom,

ktorý je v súlade so zmyslom a účelom inštitútu dane z pridanej hodnoty upraveným tak v zákone č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov, ako aj v Smernici Rady 2006/112/ES z 28. novembra 2006 o spoločnom systéme dane z pridanej hodnoty, a v súlade s hierarchickým usporiadaním právnych noriem podľa stupňa ich právnej sily, teda v súlade so zásadou prednostnej aplikácie právnej normy vyššieho stupňa právnej sily pred právnou normou nižšieho stupňa právnej sily. Ak konajúci súd takto nepostupuje, dopustí sa tým porušenia základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj jeho práva na spravodlivé prejednanie jeho záležitosti podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a v spojitosti s nimi aj porušenia základného práva garantovaného v čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky“, zamietá.

O d ô v o d n e n i e :

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 8. novembra 2007 doručená sťažnosť sťažovateľky JUDr. D. V., zastúpenej advokátom JUDr. F. V., B., a 21. júla 2008 sťažnosť taktiež JUDr. D. V. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. F. V., B., vo veci namietaného porušenia jej základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v prvom prípade rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 1 M Obdo V 5/2006 z 28. júna 2007 a v druhom prípade uznesením Okresného súdu Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) č. k. 1 K 21/2007-110 z 20. mája 2008.

Označenými rozhodnutiami malo dôjsť k porušeniu sťažovateľkou označených práv tým, že konajúce súdy sťažovateľke, ktorá vykonáva funkciu správkyne konkurznej podstaty, nepriznali pri rozhodovaní o jej odmene zvýšenie tejto odmeny o daň z pridanej hodnoty, ktorej je platiteľkou, odôvodňujúc svoj postup tým, že vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 665/2005 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška č. 665/2005 Z. z.“)

v § 10 výslovne uvádza, že „ak je správca alebo predbežný správca platiteľom dane z pridanej hodnoty, jeho odmena podľa tejto vyhlášky sa nezvyšuje o daň z pridanej hodnoty“. Obdobne vyhláška Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 493/1991 Zb., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona o konkurze a vyrovnaní v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška č. 493/1991 Zb.“) v § 7 ods. 3 (v znení účinnom od 1. júla 2005) ustanovila, že ak je správca platiteľom dane z pridanej hodnoty, konkurzná odmena sa nezvyšuje o daň z pridanej hodnoty, pričom do 1. júla 2005 túto otázku vyhláška č. 493/1991 Zb. neupravovala. Celá vyhláška č. 493/1991 Zb. bola zrušená zákonom č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Sťažovateľka argumentuje tým, že právnym základom pre rozhodovanie okresného súdu je zákon č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o dani z pridanej hodnoty“), ako aj Smernica Rady 2006/112/ES z 28. novembra 2006 o spoločnom systéme dane z pridanej hodnoty (ďalej len „Smernica“), ktorá „je nadradená nad slovenské právne normy“. Vychádza z toho, že Slovenská republika prebrala tento právny akt Európskeho spoločenstva a v nadväznosti na Smernicu upravila aj zákon o dani z pridanej hodnoty, a preto odmenu treba vyplatiť v celom zákonom upravenom rozsahu vrátane dane z pridanej hodnoty, ak účastník zo sumy priznanej odmeny je povinný podľa platného zákona o dani z pridanej hodnoty zaplatiť túto daň.

Relevantným ustanovením, ktoré je sporné z hľadiska jeho aktuálnej aplikácie, je už citovaný § 10 vyhlášky č. 665/2005 Z. z. a § 7 vyhlášky č. 493/1991 Zb.

1. Prvý senát ústavného súdu uznesením č. k. I. ÚS 139/08-9 z 29. apríla 2008 odmietol sťažnosť sťažovateľky s týmto odôvodnením (išlo o namietanie porušenia základných práv v súvislosti s nepriznaním dane z pridanej hodnoty k odmene správcu podľa vyhlášky č. 493/1991 Zb.):

«Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu je dôvodom na odmietnutie sťažnosti pre jej zjavnú neopodstatnenosť absencia priamej súvislosti medzi označeným základným

právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným rozhodnutím alebo iným zásahom orgánu štátu do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej, ako aj nezistenie žiadnej možnosti porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (mutatis mutandis rozhodnutie sp. zn. III. ÚS 138/02 a v ňom citovaná ďalšia judikatúra).

Sťažovateľka namietala porušenie základného práva podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. I M Obdo V 5/2006 z 28. júna 2007 v dôsledku nedostatočného odôvodnenia tohto rozhodnutia, ktoré je podľa nej arbitrárne, nepresvedčivé a formálne a obsahuje nesprávnu interpretáciu príslušných zákonných ustanovení najvyšším súdom.

Vzhľadom na to, že uvedené námietky sťažovateľky sa týkajú problému vzťahu ústavného súdu a všeobecných súdov, ústavný súd považuje za potrebné v tejto súvislosti pripomenúť, že z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy (čl. 124 a čl. 142 ods. 1) vyplýva, že ústavný súd nie je alternatívou ani mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov, ktorých sústavu završuje najvyšší súd (mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Preto nepreskúmava námietky porušenia tých práv, ktoré sa fyzickým a právnickým osobám ustanovujú napr. Občianskym súdnym poriadkom, ak namietané porušenie práva nemôže znamenať porušenie základného práva alebo slobody zaručených ústavou alebo príslušnou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (čl. 144 ods. 1 a čl. 152 ods. 4 ústavy). Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ústavy (I. ÚS 13/01). ...

O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natol'ko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Podľa názoru ústavného súdu posúdenie „nároku“ uplatneného sťažovateľkou najvyšším súdom takéto nedostatky nevykazuje (mutatis mutandis IV. ÚS 222/04).

Ústavný súd teda nezistil taký výklad ustanovení citovaných v napadnutom rozhodnutí najvyššieho súdu a ich uplatnenie vo veci sťažovateľky, ktoré by mohli vyvolať účinky nezlučiteľné s označenými článkami ústavy. Skutočnosť, že sťažovateľka sa s právnym názorom najvyššieho súdu nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti, arbitrárnosti názoru alebo svojvôli najvyššieho súdu a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor najvyššieho súdu svojím vlastným. Preto bolo potrebné v tejto časti sťažnosť odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Sťažovateľka nenamietala, že by v konaní pred najvyšším súdom nemohla riadne uplatniť svoje návrhy alebo sa vyjadriť k návrhom (vyjadreniam) druhého účastníka konania, alebo že by boli inak porušené základné princípy práva na spravodlivé súdne konanie.»

2. Štvrtý senát pri prerokovaní veci sp. zn. IV. ÚS 265/08 dospel k odlišnému právnemu názoru. Je založený na tom, že „... v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 261/08) uplatňuje zásadu prednosti ústavne konformného výkladu, ktorú sú povinné vo svojej rozhodovacej činnosti uplatňovať všetky štátne orgány vrátane súdov. Zo zásady ústavne konformného výkladu vyplýva požiadavka, aby v prípadoch, ak pri uplatnení štandardných metód výkladu prichádzajú do úvahy rôzne výklady súvisiacich právnych noriem, bol uprednostnený ten, ktorý zabezpečí plnohodnotnú, resp. plnohodnotnejšiu realizáciu ústavou garantovaných práv fyzických alebo právnických osôb. Všetky orgány verejnej moci sú povinné v pochybnostiach vykladať právne normy v prospech realizácie ústavou (a tiež medzinárodnými zmluvami) garantovaných základných práv a slobôd (II. ÚS 148/06, m. m. napr. IV. ÚS 96/07, IV. ÚS 33/08, IV. ÚS 34/08, IV. ÚS 96/07, IV. ÚS 95/08).“.

Z hľadiska zákona o dani z pridanej hodnoty platného a účinného v čase rozhodovania okresného súdu (k 20. máju 2008) niet pochybností o tom, že správkyňa konkurznej podstaty bola zdaniteľnou osobou (§ 3 ods. 1), ani o skutočnosti, čo tvorilo základ dane z pridanej hodnoty podľa § 22 ods. 1 tohto zákona.

Vychádzajúc zo zmyslu a účelu inštitútu dane z pridanej hodnoty upraveného v zákone o dani z pridanej hodnoty, Smernice a z hierarchického usporiadania právnych noriem podľa stupňa ich právnej sily a v nadväznosti na to aj stupeň a prioritu ich všeobecnej záväznosti, ako aj zo zásady prednosti aplikovania právnej normy vyššieho stupňa právnej sily pred nižšími dospel IV. senát k záveru, že výklad § 10 vyhlášky č. 665/2005 Z. z. okresným súdom bez zohľadnenia jeho väzby na zákon o dani z pridanej hodnoty sa dostal do rozporu s princípmi ústavne konformného výkladu právnych noriem, čo pri akceptovaní tohto názoru by vo svojich dôsledkoch znamenalo vyslovenie porušenia sťažovateľkou označených práv, ktorých porušenie namieta. Pretože ide o právny názor odlišný od už vysloveného právneho názoru I. senátu v uznesení č. k. I. ÚS 139/08-9 z 29. apríla 2008, predložil IV. senát návrh na zjednotenie odchylných právnych názorov podľa § 6 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov.

3. Plénum ústavného súdu prerokovalo právne názory prvého a štvrtého senátu ústavného súdu v označených veciach. Následne plénum ústavného súdu rozhodlo väčšinou hlasov tak, že navrhované stanovisko štvrtého senátu zamietlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. septembra 2009